

Lapsipotilaan aseman muotoutuminen lainsäädännössä

Kirsi Pollari, Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Tutkin väitöskirjassani alaikäisen potilaan itsemääräämisoikeuden edellytysten arvioinnin taustalla vaikuttavia oikeudellisia, ammattikulttuurisia ja teoreettisia lähtökohtia. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, millaisina alaikäisen asemaa koskevat säännökset ovat hahmottuneet käytännön toiminnassa terveydenhuollossa ja millaista harkintaa lääkärit ovat laintulkinnassa ja sen soveltamisessa käyttäneet.

Tutkimukseni empiirinen osio on toteutettu lääkäreille suunnattuna kyselylomaketutkimuksena. Kyselyssä selvitettiin lääkäreiden näkemyksiä liittyen alaikäiselle potilaalle säädettyyn oikeuteen päättää omasta hoidostaan sekä hoitotietojensa luovuttamisesta huoltajilleen. Kyselyaineiston tuottamaa tietoa peilataan potilaslain alaikäisen päätöksentekokykyä koskevien säännösten valmisteluun, johon liittyvät asiakirjat ovat tutkimukseni toisena keskeisenä aineistona.

Potilaan asemaa ja oikeuksia koskevaan lainsäädäntöön kaavailtiin suuria uudistuksia kuluvan hallituskauden aikana. Luonnos asiakas- ja potilaslaiksi oli laajalla lausuntokierroksella syksyllä 2018. Kyseiseen ehdotukseen sisältyivät sekä potilaslaki että laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista usean muun lainsäädännöllisen kokonaisuuden lisäksi. Lakiluonnoksessa oli hahmoteltu säännökset asiakkaan ja potilaan edun sekä lapsen edun huomioimisesta, mutta muutoin lapsipotilaan aseman sääntelyyn ei juurikaan esitetty muutoksia. Asiakas- ja potilaslain valmistelua on tarkoitus jatkaa ministeriössä yli hallituskauden.

Tarkastelen esityksessäni niitä ongelmia, joita terveydenhuollon käytännön toiminnassa lapsipotilaan aseman ja oikeuksien osalta on tuotu esille sekä sitä, miten asiakas- ja potilaslain valmistelussa kyseiset ongelmat tunnistettiin ja miten niihin pyrittiin vastaamaan.